

Recognition of Israel's War Crimes in the 2023 Israel-Hamas War under the Statute Framework of the International Criminal Court

Milad Haji Esmaeili*

Abstract

On October 7, 2023, Palestinian militant groups led by Hamas launched a surprise attack named "Operation Al-Aqsa Storm" against Israel (El Deeb, 2023). This attack began with a barrage of rockets targeting southern Israel. According to Hamas' announcement, its purpose was to respond to the desecration of Al-Aqsa Mosque, the growth of Israeli settlements in the West Bank, settler violence in the area, and the siege of the Gaza Strip (Crescent International, 2023). In response, Israel declared a state of war and launched a counter-operation called "Operation Iron Swords" with the aim of destroying Hamas, freeing hostages, and controlling the Gaza Strip. After clearing Hamas militants from its territory, the Israeli army conducted extensive aerial bombardment of the Gaza Strip, followed by a large-scale ground attack. During this operation, Israel ordered the evacuation of the northern part of the Gaza Strip and launched nearly 29,000 bombs, rockets, and chemicals, causing damage and destruction to nearly 307,000 homes (Jared & Shah, 2024).

Experts claim the scale and speed of destruction of protected objects, such as residential buildings in Gaza, is among the most severe in contemporary history (Evan, 2024). The violent confrontation resulted in the displacement of nearly the entire population of 2.3 million in Gaza. More

How to Cite: Haji Esmaeli, M. (2024). Recognition of Israel's War Crimes in the 2023 Israel-Hamas War under the Statute Framework of the International Criminal Court, *Journal of Legal Studies*, 16(1), 319-354.

* Ph.D. Candidate in Oil and Gas Law, Department of World Trade Law, Faculty of Law, University of Shahid Beheshti, Tehran, Iran. Email: Miladhsm1@gmail.com..

than 24,000 Palestinians were killed, with over 10,000 children and 7,000 women among the casualties (Abou-Ghazala, 2023).

This significant civilian death toll and destruction of buildings and urban infrastructure have led to numerous accusations of war crimes against Israel due to its actions against civilians during the conflict with Hamas. A "war crime" is a violation of the laws of war and can lead to individual criminal responsibility. Important conventions such as the Geneva Conventions and Additional Protocols, and the Rome Statute, define what acts are considered war crimes.

The International Criminal Court (ICC) was established to deal with war crimes according to Article 1 of the Rome Statute.

As a non-member observer state in the United Nations, Palestine ratified the Rome Statute on April 1, 2015 (Abedini, 2014: 333). Following this ratification, the Palestinian government came under the jurisdiction of the ICC. However, the Israeli government has not joined the Rome Statute and, due to its non-recognition of an independent State of Palestine in the international arena, has not accepted the court's jurisdiction over Palestine.

Therefore, the initial question of this article is whether the ICC has jurisdiction over Israel's alleged war crimes. If the answer is yes, then based on what rules can the court condemn Israel's actions in the 2023 conflict as war crimes? This research explores these questions.

The first part of this study addresses the issue of the court's jurisdiction in dealing with alleged Israeli war crimes, thereby considering the recognition of an independent State of Palestine. It then examines the existing regulations by analyzing current rules and the membership of both Israel and Palestine in the relevant conventions. Once the competence of these regulations is clarified, the second part presents examples of Israel's alleged war crimes in the 2023 conflict, categorized as crimes against persons and crimes against protected objects. The author attempts to reconcile the acts committed by Israel with the relevant regulations.

This research aims to prove the jurisdiction of the ICC and identify the applicable regulations in potential proceedings. It will define crimes against protected persons and objects by applying the Rome Statute, Geneva Conventions and Additional Protocols clause by clause, ultimately arguing that Israel's actions in the 2023 conflict constitute war crimes.

Words can be used to construct the cruelest weapons, yet they can also be the most effective deterrents. Ironically, Israel, a nation that has garnered significant international sympathy through its use of words in recent history, now stands accused of committing a brutal massacre in Gaza.

This article sought to analyze the bare facts of the Israel-Gaza conflict through a legal lens and demonstrate how the Israeli army's actions might be considered war crimes under existing regulations.

The research identified the ICC as the most competent authority in the international arena to pursue war crimes investigations. Therefore, the first step was to establish the court's jurisdiction in the 2023 Israel-Palestine conflict. In doing so, the article acknowledges an independent State of Palestine, positing that the Israel-Palestine conflict is an international one. Consequently, it concludes that the Court

Keywords: Geneva Conventions and Additional Protocols I&II, International Criminal Court, Israel-Palestine Conflict, Rome Statute, War crimes.

Article Type: Research Article.

شناسایی جنایات جنگی اسرائیل در جنگ 2023 اسرائیل - حماس تحت چارچوب اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی

میلاذ حاجی اسماعیلی*

چکیده

با تصویب کنوانسیون اول ژنو در سال 1864 و تدوین قانون جنگ در حقوق بین‌الملل، جهان برای نخستین بار شاهد آن بود که حفظ کرامت و حیات انسانی در جنگ بر همه چیز مقدم می‌شود؛ اینک اسرائیل که خود مدعی بزرگ‌ترین قربانی جنایت جنگی در جنگ جهانی دوم بوده، در حال کشتار بی‌رحمانه غیرنظامیان در درگیری 2023 اسرائیل-فلسطین در خاک غزه است. در زمان نگارش مقاله حاضر، سرانجام این درگیری همچنان نامشخص است؛ لیک آنچه به وضوح مبرهن است، از میان رفتن جان هزاران غیرنظامی بی‌گناه و تخریب مواضع حیاتی غزه همچون بیمارستان‌ها، زیرساخت‌های شهری، پناهگاه‌ها، اماکن مسکونی و محیط‌زیست است. حال پرسش‌های اساسی پژوهش آن است که چه مرجعی و با استناد به چه قواعدی صلاحیت شناسایی و رسیدگی به جنایات جنگی اسرائیل را دارد؟ و اسرائیل در طول درگیری، مرتکب کدامین جنایت جنگی شده است؟ پژوهش حاضر بر این مبنا استوار است که با پیوستن فلسطین به اساسنامه رم و ماهیت بین‌المللی درگیری، بنا بر ماده 12 اساسنامه، دیوان کیفری بین‌المللی صلاحیت رسیدگی به جنایات جنگی را دارد و با استناد بر مفاد ماده 8 اساسنامه رم، کنوانسیون‌ها و پروتکل‌های ژنو، جنایات علیه اشخاص و اشیاء محافظت شده توسط اسرائیل قابل شناسایی و رسیدگی است.

* دانشجوی دکتری حقوق نفت و گاز، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

Email: Miladhsm1@gmail.com

واژگان کلیدی: اساسنامه رم، جنایات جنگی، دیوان کیفری بین المللی، کنوانسیون‌های ژنو و پروتکل‌های الحاقی 1 و 2، منازعه اسرائیل و فلسطین.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی.

سرآغاز

در روز 7 اکتبر 2023 گروه‌های مبارز فلسطینی به رهبری حماس، حمله غافلگیرانه‌ای به نام «عملیات طوفان الاقصی»¹ علیه اسرائیل انجام دادند که ابعاد حمله، نشانگر آغاز مهم‌ترین تنش نظامی در منطقه از زمان «جنگ یوم کپور»² در 50 سال پیش تا به امروز بود (El Deeb, 2023). این حمله با رگبار راکت‌هایی آغاز شد که جنوب اسرائیل را نشانه گرفتند و هدف از آن مطابق با اعلامیه حماس، پاسخ به هتک حرمت مسجد الاقصی و همچنین رشد شهرک‌های اسرائیلی در کرانه باختری، خشونت و درگیری‌های شهرک‌نشینان در آن منطقه، محاصره نوار غزه و وضعیت اسفناک فلسطینی‌ها بوده است (Crescent International, 2023). در پاسخ، اسرائیل وضعیت جنگی اعلام کرد و عملیات متقابلی را با نام «عملیات شمشیرهای آهنین»³ با هدف نابودی حماس، آزادی گروگان‌ها و کنترل نوار غزه شروع کرد. ارتش اسرائیل پس از پاکسازی شبه‌نظامیان حماس از خاک خود، نوار غزه را آماج بمباران هوایی گسترده قرار داده و به دنبال آن یک تهاجم زمینی در مقیاس وسیع انجام داد. در طول این عملیات، اسرائیل دستور تخلیه شمال نوار غزه را صادر کرد و نزدیک به 29 هزار بمب، موشک و مواد شیمیایی بر روی نوار غزه نشانه گرفت که موجب خسارت و ویرانی قریب به 307 هزار خانه شد (Jared & Shah, 2024).

به گفته کارشناسان مقیاس و سرعت تخریب اشیاء محافظت‌شده نظیر ساختمان‌های مسکونی در غزه در زمره شدیدترین تخریب‌ها در تاریخ معاصر قرار می‌گیرد (Evan,

1. Operation Al-Aqsa Flood
2. Yom Kippur War
3. Operation Swords of Iron

(2024) و پیامد چنین مقابله به مثل سهمگینی آن بوده که از زمان شروع عملیات اسرائیل، تقریباً تمام جمعیت 2.3 میلیونی غزه آواره شده، بیش از 24 هزار فلسطینی در غزه کشته شده که از این جمعیت بیش از 10 هزار کودک و 7 هزار زن بوده‌اند و 7 هزار نفر دیگر مفقود شده‌اند و گمان می‌رود در زیر آوار ساختمان‌های ویران درگذشته باشند (Abou-Ghazala, 2023).

چنین حجم وسیعی از کشتار غیرنظامیان و تخریب ساختمان‌ها و زیرساخت‌های شهری، منجر به مطرح شدن اتهام‌های متعددی در مورد جنایات جنگی اسرائیل به دلیل اقدام‌هایش علیه غیرنظامیان در طول جنگ با حماس شده است. «جنایت جنگی»¹ نقض قوانین جنگ² است و نیل به آن، منجر به وضع مسئولیت کیفری فردی می‌شود. در باب تعیین مصداق آن که چه اعمالی جنایت جنگی تلقی می‌شود، کنوانسیون‌های خطیری نظیر، کنوانسیون‌های ژنو و پروتکل‌های الحاقی و اساسنامه رم شکل گرفته‌اند و دیوان کیفری بین‌المللی نیز برای رسیدگی جنایات جنگی به تبع ماده 1 اساسنامه رم تاسیس شده است.

فلسطین به عنوان یک کشور ناظر غیرعضو در سازمان ملل متحد، اساسنامه رم را در 1 آوریل 2015 به تصویب رسانید (Abedini, 2022: 333). پس از این تصویب، دولت فلسطین تحت صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی قرار گرفت. با این حال دولت اسرائیل نه تنها به اساسنامه رم نپیوست بلکه به دلیل عدم شناسایی دولت مستقل فلسطین در عرصه بین‌الملل، اصولاً صلاحیت دیوان را برای رسیدگی فلسطین قبول نکرده است.

لذا پرسش ابتدایی مقاله آن بوده که آیا دیوان کیفری بین‌المللی صلاحیت رسیدگی به جنایات جنگی اسرائیل را دارد یا خیر؟ و در صورت مثبت بودن پاسخ سوال پیشین، دیوان مستند بر چه قواعدی می‌تواند اقدام‌های اسرائیل در جنگ اخیر خود در سال 2023

1. War Crime
2. Laws of war

را به جنایات جنگی محکوم کند؟ ازین‌روی پژوهش حاضر با این منطقی نگارش شده است که ابتدا و در قسمت اول به موضوع صلاحیت دیوان در رسیدگی به جنایات جنگی اسرائیل می‌پردازد و از این طریق موضوع شناسایی دولت مستقل فلسطین را تعیین و تکلیف می‌کند؛ سپس با واکاوی مقررات حال حاضر و عضویت دو کشور اسرائیل و فلسطین در کنوانسیون‌ها، مقررات موجود را بررسی می‌کند؛ پس از روشن شدن صلاحیت مقررات موجود برای واکاوی، در بخش دوم مصادیق جنایات جنگی اسرائیل در درگیری 2023 در دو قالب جنایت علیه اشخاص و جنایت علیه اشیا محافظت‌شده مطرح شده و نگارنده سعی در تطبیق اعمال ارتكابی اسرائیل با مقررات صالح دارد.

1. صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی در رسیدگی به جنایات جنگی اسرائیل

برپایی نهادی با نام دیوان کیفری بین‌المللی وفق ماده 1 اساسنامه رم صورت گرفته است و بنا بر بند 2 ماده 4 اساسنامه حاضر، صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی به قلمرو و اتباع کشورهای عضو اساسنامه محدود می‌شود (Ramazani Ghavam Abadi, 2016: 30). حال در مورد عضویت دو طرف درگیری در این اساسنامه لازم به ذکر است که کشور فلسطین از 1 آوریل 2015 به عضویت اساسنامه درآمد.¹ در حالی که اسرائیل اساسنامه رم را در

1. پیش از این تاریخ، تشکیلات خودگردان فلسطین در 22 ژانویه 2009 در طی اعلامیه‌ای صلاحیت دیوان را برای رسیدگی اعمال ارتكابی در سرزمین فلسطین پذیرفت؛ اما در 3 آوریل 2012، دادستان دیوان، اعلامیه را نامعتبر دانست و بیان داشت که اساسنامه رم فقط به «دولت‌ها» اجازه می‌دهد چنین اعلامیه‌ای را ارائه دهند و فلسطین در آن زمان به عنوان «کشور ناظر» در سازمان ملل متحد تعیین نشده بود. در 29 نوامبر 2012 مجمع عمومی سازمان ملل قطعنامه 19/67 را تصویب کرد که بر آن اساس، فلسطین را به عنوان یک کشور ناظر غیرعضو به رسمیت شناخت. در اوت 2014، دادستان دیوان اعلام کرد که در نتیجه وضعیت جدید، فلسطین واجد شرایط پیوستن به اساسنامه رم است و چنانچه فلسطین اعلامیه جدیدی ارائه کند یا به اساسنامه رم بپیوندد، این اعلامیه معتبر تلقی می‌شود. لذا بیانیه سوم فلسطین در 1 ژانویه 2015 ارائه شد و مجمع کشورهای عضو دیوان کیفری بین‌المللی، عضویت فلسطین را بدون لطمه به تصمیم‌های قانونی یا سایر تصمیم‌های دادگاه یا هر سازمان دیگری به رسمیت شناخت.

31 دسامبر 2000 امضا کرد اما آن را تصویب نکرد و در همان سال اعلام کرد که دیگر تمایلی به پیوستن به آن ندارد (United Nations Treaty Collection, 2022).

از این جهت آنچه در نگاه اول به نظر می‌رسد آن است که به دلیل عدم عضویت اسرائیل در اساسنامه رم، دیوان کیفری بین‌المللی صلاحیت رسیدگی به جنایات جنگی را ندارد؛ لیکن، ماده 12 (2) (b) اساسنامه به این وضعیت اشاره دارد که چنانچه جنایتی در کشوری به وقوع پیوندد که عضو اساسنامه است، دیوان صلاحیت رسیدگی به آن جرم را دارد؛ لذا با وجود عدم عضویت اسرائیل و به صرف عضویت فلسطین چنین صلاحیتی قابل اعمال است.

در نقطه مقابل، بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل، بارها ادعا کرده است که فلسطین کشور مستقلی نیست که بتواند عضو اساسنامه رم باشد و تحقیقات دیوان در این راستا را شناسایی نکرده است (Raphael, 2020). لذا آنچه پیش از همه مسائل مطرح می‌شود آن است که آیا اساساً فلسطین می‌تواند به عنوان یک کشور تلقی شود تا مطابق با ماده 12 (2) (b) اساسنامه، دیوان صلاحیت رسیدگی به جنایات جنگی را داشته باشد؟ پاسخ به این سوال می‌تواند روشن‌گر مسائل دیگری همچون آن باشد که آیا بطور کلی ماهیت درگیری اسرائیل-فلسطین بین‌المللی هست یا خیر؟ بین‌المللی بودن یا نبودن ماهیت درگیری، مقررات مختلفی را مورد واکاوی قرار می‌دهد که در استناد به اثبات جنایات جنگی موثرند؛ ازین‌روی بخش حاضر به دو قسمت شناسایی دولت فلسطین و شمول مقررات موثر بر واکاوی جنایات جنگی تقسیم می‌شود.

1-1. شناسایی دولت فلسطین

گفته شد مخالفان صلاحیت رسیدگی دیوان، به عدم شناسایی دولت فلسطین استناد می‌کنند؛ برای صحت‌سنجی چنین ادعایی لازم است تا به طور مختصر با شناسایی دولت‌ها در حقوق بین‌الملل آشنا شد. وفق ماده یک «معاهده مونته‌ویدئو»¹ (1933):

1. Montevideo Convention

«دولت مستقل از دید حقوق بین‌الملل باید دارای یک جمعیت دائمی، سرزمین معین، حکومت و توانایی انعقاد معاهده با دیگر کشورها را داشته باشد». اگرچه این کنوانسیون توسط برخی از کشورهای آمریکای لاتین و ایالات متحده به تصویب رسیده است و دیگر کشورها ملزم به رعایت آن نیستند، اما عناصر ذکر شده در این سند برای تاسیس یک کشور، دارای ماهیت حقوق عرفی بوده و در بسیاری از اسناد دیگری که در آن‌ها دولت تعریف شده است، مورد شناسایی قرار گرفته است (Bedjoui, 1991: 44)؛ لذا در راستای ارزیابی استقلال دولت فلسطین شایسته است که این چهار عنصر مورد واکاوی قرار گیرد:

الف. حضور جمعیت دائمی در فلسطین پیشینه‌ای طولانی داشته و با آنکه تاریخ هویت ملی فلسطین موضوعی مورد مناقشه در میان محققان است، اما چیزی که واضح و مبرهن است آن بوده که پیش از ورود یهود، قوم فلسطینی که اکثراً از لحاظ زبانی و فرهنگی عرب به حساب می‌آیند، در طول هزاره‌ها در منطقه فلسطین ساکن بوده‌اند (Bernard Lewis, 1999: 169):

ب. در رابطه با سرزمین مشخص نیز آنچه از برآیند مجموع قطعنامه‌های سازمان ملل و توافقهایی مانند توافق‌نامه اسلو برمی‌آید آن است که فارغ از اختلاف‌ها بر سر تحدید حدود، در مجموع محدوده‌ای از مناطق A و B در کرانه باختری، شامل 165 منطقه محصور و نوار غزه به طور رسمی به فلسطین تعلق دارد (Yezid, 1999: 624). طبیعی است که چنین توافقهایی از درونمایه واقعیت وجود سرزمینی مشخص حاصل می‌شود؛

ج. در مورد عنصر حاکمیت نیز پیرو توافقهایی رهبران سازمان آزادی بخش فلسطین (ساف) با اسرائیل در سال 1993 در مذاکرات اسلو، مقرر شد که تشکیلات خودگردان فلسطینی و مجلس مردم فلسطین در کرانه باختری و نوار غزه در دوره-ای که از پنج سال تجاوز نکند تأسیس شود. ناگفته نماند که حماس به واسطه چنین

ساختاری و با رأی مستقیم مردم اکثریت کرسی‌های مجلس قانون‌گذاران فلسطین را در ژانویه 2006 به دست آورده است؛ و

د. در خصوص توانایی انعقاد معاهده با دیگر کشورها یا به طور خلاصه عنصر شناسایی، به تعبیر «هانس کلسن»¹ کمتر موضوعی در حقوق بین‌الملل به اندازه آن پیچیده است، زیرا شناسایی نه تنها از ابعاد حقوقی، بلکه از ابعاد سیاسی نیز برخوردار است و دشواری تفکیک این دو بعد در حوزه شناسایی بر ابهام بیشتر این مفهوم می‌افزاید (Hans Kelsen, 1941: 605). هنگامی که کشور جدیدی در صحنه بین‌المللی ظاهر می‌شود، یعنی عوامل تشکیل دهنده آن جمع می‌شود، سایر کشورها به منظور برقراری ارتباط با آن کشور باید آن را به رسمیت بشناسند و موجودیتش را تایید کنند (Ziaibigdeli, 2006: 211). یکی از نشانه‌های این شناسایی به عضویت درآمدن کشورها در سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی است. در این راستا فلسطین به عضویت اتحادیه عرب، سازمان همکاری اسلامی، کمیته بین‌المللی المپیک و همچنین یونسکو، آنکتاد و دادگاه کیفری بین‌المللی در آمده است؛ اما در رابطه با عضویت سازمان ملل متحد، در سال 2012 و پس از تصویب قطعنامه 67/19 در مجمع عمومی سازمان ملل، جایگاه فلسطین به دولت ناظر غیرعضو ارتقا یافت. یکی از مباحث مهمی که اغلب پس از صدور قطعنامه اخیر مطرح شد، شناسایی جمعی فلسطین از مجرای مجمع عمومی سازمان ملل متحد است؛ به این معنا دولت‌هایی که به قطعنامه 67/19 رای مثبت دادند، به نوعی به شناسایی دولت فلسطین نیز پرداخته‌اند، زیرا با رای مثبت خود وجود دولت فلسطین را تصدیق کرده‌اند (Rezazadeh and Ranjbarian, 2019: 77). لازم به ذکر است در 2 ژوئن 2023، 139 کشور از 193 کشور عضو سازمان ملل یعنی معادل 73 درصد اعضا، کشور فلسطین را به رسمیت شناخته‌اند.

1. Hans Kelsen

با استناد به ادله فوق می‌توان نتیجه گرفت که کشور فلسطین به عنوان یک دولت مستقل شناسایی شده و مطابق با ماده 12 اساسنامه رم، صلاحیت دیوان بر رسیدگی به جنایات جنگی اسرائیل محرز است.

2-1. شمول مقررات موثر بر واکاوی جنایات جنگی

پس از شناسایی دولت فلسطین و اثبات صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی بر رسیدگی جنایات جنگی اسرائیل، آنچه مورد پرسش قرار می‌گیرد آن است که دیوان با استناد به چه مقرراتی می‌تواند جنایات جنگی را محکوم کند؟

برای پاسخ به این پرسش طبیعتاً در وهله نخست بایستی به اساسنامه رم که سند تاسیس دیوان است، مراجعه کرد. ماده 8 اساسنامه رم به جنایت جنگی در درگیری‌های بین‌المللی و غیربین‌المللی اختصاص دارد. این ماده با تفکیک دو نوع درگیری، به ترتیب در بند a و b پاراگراف 2 به ذکر مصادیق درگیری‌های بین‌المللی پرداخته و در بند c و e پاراگراف 2 موارد درگیری‌های غیربین‌المللی را بیان می‌کند. منظور از درگیری‌های غیربین‌المللی مطابق با تعریف بند f پاراگراف 2 ماده 8، درگیری مسلحانه طولانی مدت میان مقام‌های دولتی و گروه‌های مسلح سازمان یافته است و مشمول شورش‌ها یا ناآرامی‌های مردمی نمی‌شود.

همچنین این ماده، علاوه بر تعریف مصادیق جنایات جنگی، وفق بند a پاراگراف 2 هرگونه نقض فاحش کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو (1949) را نیز در زمره جنایات جنگی تلقی می‌کند؛ کنوانسیون‌های ژنو چهار معاهده مرتبط با یکدیگر هستند که از سال 1864 تا 1949 به طور مستمر بسط داده شده و چارچوبی قانونی برای وقوع جنگ تحت قوانین بین‌المللی را فراهم کرده‌اند.¹ یکایک کشورهای عضو سازمان ملل متحد از

1. اولین کنوانسیون ژنو برای بهبود وضعیت مجروحان نظامی در میدان جنگ در سال 1864 تصویب شد و سپس در سال‌های 1906، 1929 و 1949 اصلاح شد؛ دومین کنوانسیون ژنو برای بهبود وضعیت مجروحان نظامی و کشتی غرق‌شده نیروهای مسلح در دریا در سال 1906 تصویب شد و سپس در سال 1949 اصلاح شد؛ سومین

جمله دو کشور اسرائیل و فلسطین در حال حاضر عضو کنوانسیون‌های ژنو بوده و به تبع آن، کنوانسیون‌های ژنو صلاحیت رسیدگی به هر درگیری مسلحانه‌ای را که در سرتاسر کره خاکی صورت گیرد دارند. موخر بر کنوانسیون‌های ژنو، پروتکل‌هایی الحاقی 1 و 2 نیز با تفکیک درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی از غیربین‌المللی تصویب شدند که با جهان‌بینی انسان معاصر حال حاضر، دقیق‌ترین و جامع‌ترین حمایت‌های حقوق بشر دوستانه بین‌المللی از افراد و اشیا در جنگ‌های مدرن را شامل می‌شوند. پروتکل 1 (1977) مربوط به حمایت از قربانیان درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی و پروتکل 2 (1977) مربوط به حمایت از قربانیان درگیری‌های مسلحانه غیر بین‌المللی است؛ لیکن، کشور اسرائیل عضو پروتکل‌های 1 و 2 الحاقی نیست.

با این وجود در بند b و e پاراگراف 2 ماده 8 اساسنامه به نقش عرف قابل اعمال در درگیری‌های بین‌المللی و غیربین‌المللی در ساختار چارچوب حقوق بین‌الملل دارد و پروتکل‌های الحاقی 1 و 2 نیز با بیش از 170 عضو می‌توانند به عنوان عرف قابل اعمال در درگیری‌های بین‌المللی (موضوع پروتکل 1) و غیربین‌المللی (موضوع پروتکل 2) قرار گیرند.

نتیجه دو قسمت اخیر پژوهش آن است که دیوان کیفری بین‌المللی با احراز صلاحیت خود و با استناد به ماده 8 اساسنامه رم، کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو (به استناد بند a پاراگراف 2) و پروتکل‌های الحاقی 1 و 2 (به استناد بند b و e پاراگراف 2)، می‌تواند اعمال ارتكابی اسرائیل در درگیری 2023 در خاک غزه را مورد شناسایی جنایات جنگی قرار دهد. همچنین از آن جهت که مطابق قسمت پیشین دولت فلسطین به عنوان یک دولت مستقل تلقی می‌شود، چنین درگیری‌ای بایستی بین‌المللی تلقی شده و به طور اختصاصی بندهای a و b پاراگراف 2 ماده 8 و پروتکل 1 الحاقی مورد

کنوانسیون ژنو در رابطه با رفتار با اسیران جنگی در سال 1929 تصویب شد و سپس در سال 1949 اصلاح شد؛ و چهارمین کنوانسیون ژنو در رابطه با حمایت از افراد غیرنظامی در زمان جنگ در سال 1949 تصویب شد.

مطالعه قرار گیرند. از همین روی و با استناد به همین منطق، در قسمت آتی جنایات ارتكابی اسرائیل مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

2 شناسایی جنایات جنگی اسرائیل به تفکیک جنایت علیه اشخاص و اشیا

محافظت شده

نوار غزه بخش کوچکی از فلسطین است که در ساحل شرقی مدیترانه قرار دارد. طول غزه 41 کیلومتر و عرض آن میان 5 تا 15 کیلومتر و مساحت کل آن 60 کیلومتر است (Elshobake, 2019). جمعیت غزه حدود 2 میلیون و 300 هزار نفر است و به عنوان پرجمعیت ترین منطقه در جهان در نظر گرفته می‌شود (Aljazeera, 2023). اسرائیل تاکنون پنج درگیری هولناک را علیه نوار غزه به راه انداخته که باعث قتل عام هزاران انسان بی‌گناه و تخریب ده‌ها هزار خانه و زیرساخت شده است. این پنج درگیری، عبارتند از: عملیات «سرب گداخته»¹ در سال 2009، عملیات «عملیات ستون دفاعی»² در سال 2012، عملیات «تیغه حفاظتی»³ در سال 2014، عملیات «نگهبان دیوارها»⁴ در سال 2021 و پاسخی بر عملیات «طوفان الاقصی»⁵ در سال 2023 که جملگی به عنوان تلاشی برای جلوگیری از پرتاب موشک از غزه به مناطق جنوبی اسرائیل توجیه شده‌اند. حال در مورد عملیات طوفان الاقصی، اتهام‌های متعددی در مورد جنایات جنگی علیه اسرائیل به دلیل اقدام‌های آن در طول جنگ با حماس مطرح شده است. گزارشگران ویژه سازمان ملل، دیده‌بان حقوق بشر، پزشکان بدون مرز، عفو بین‌الملل و کارشناسان حقوق بشر، اسرائیل را به جنایات جنگی متهم کرده‌اند؛ با این حال اسرائیل از همکاری با تحقیقات چنین نهادهایی خودداری کرده است. کمیسیون مستقل

1. Operation Cast Lead, 2009
2. Operation Pillar of Cloud, 2012
3. Protective Edge
4. Guardian of the Walls
5. Al-Aqsa Flood

تحقیقات بین‌المللی سازمان ملل متحد در مورد اراضی فلسطین اشغالی¹ اعلام کرده است که در حال حاضر شواهد روشنی از جنایات جنگی وجود دارد و شواهدی را با مقام‌های قضایی، از جمله مقام‌های دیوان کیفری بین‌المللی که در حال حاضر در حال بررسی جنایات جنگی در سرزمین‌های اشغالی هستند، به اشتراک خواهد گذاشت (OHCHR, 2023). مجازات جمعی و قتل عمدی غیرنظامیان، تخریب زیرساخت‌های بهداشتی و قطع دسترسی به آب، شکنجه، غارت، انتقال اجباری، حمله به بیمارستان و نقض بی طرفی پزشکی، هدف قراردادن خبرنگاران و تخریب محیط زیست از جمله چنین اتهام‌هایی است.

از میان جنایات مذکور، آنچه بی‌شک بر همه چیز مقدم است، ارزش زندگی انسان-هاست و اگر به تخریب زیرساخت‌های بهداشتی و یا حمله به بیمارستان‌ها نیز اشاره می‌شود در راستای تقدس نفس آدمیست که به آن‌ها وابسته است. لذا با مذاقه در اساسنامه رم و به ابتکار نگارنده و برای تفکیک اشخاص از اشیا، مجموع جنایات جنگی به دو دسته عمده جنایت علیه اشخاص و جنایت علیه اشیا تقسیم شده و در ادامه مورد مطالعه قرار می‌گیرند.

1-2. جنایت علیه اشخاص حفاظت شده

«اشخاص حفاظت شده»² یک اصطلاح حقوقی در چارچوب حقوق بین‌الملل بشردوستانه است و به غیرنظامیان، مجروحان نظامی و اسیران جنگی اطلاق می‌شود که در جریان یک درگیری مسلحانه، تحت حفاظت ویژه کنوانسیون‌های ژنو 1949 و پروتکل‌های الحاقی 1977 یک و دو قرار می‌گیرند. حفاظت این اشخاص در برابر پیامدهای مستقیم جنگ، یک اصل اساسی از معاهدات بین‌المللی است (Melzer, 2016)

1. UN Independent International Commission of Inquiry on the Occupied Palestinian Territory
2. Protected persons

و هرگونه خشونت فیزیکی عمدی علیه این اشخاص مطابق کنوانسیون اول و سوم ژنو 1949 و پروتکل الحاقی یک و دو، جنایت جنگی تلقی می‌شود (Venturini, 2010). مضافاً مطابق با ماده 8 اساسنامه رم، هرگونه قتل عمدی، آسیب جدی به بدن یا روان، شکنجه، رفتار ظالمانه غیرانسانی یا تحقیرآمیز از جمله آزمایش‌های بیولوژیک، پزشکی یا علمی، مثله‌کردن و گروگان‌گیری علیه اشخاص حفاظت شده جنایات جنگی محسوب می‌شود (Lachenmann & Wolfrum, 2016).

در راستای صیانت از این اشخاص و به حداقل رساندن خسارت علیه آنها، دو اصل خطیر «تبعیض مثبت»¹ و «تناسب»² شکل گرفته است تا اشخاص محافظت‌شده، کمتر قربانی صحنه پراشوب درگیری‌های مسلحانه شوند.³ مطابق با اصل تبعیض مثبت، طرفین در طول درگیری مسلحانه نباید اشخاص محافظت‌شده را مورد نشانه قرار دهند و بنابراین، حملاتی که هم اشخاص نظامی و هم اشخاص غیرنظامی و به طور کلی اشخاص محافظت‌شده را نشانه می‌گیرد، تحت عنوان حملات بدون تبعیض تحت قوانین بین‌المللی نامیده می‌شوند (Ponti, 2015) و چنین عملی مطابق ماده 85 (3) (b) پروتکل الحاقی 1 آمده جنایت جنگی تلقی می‌شود (Schwarz, 2014)؛ همچنین در اصل تناسب بایستی توازن شایسته‌ای میان ضرورت نظامی و نگرانی‌های حقوق بشری برقرار شود (Gillard, 2018). ماده 51 (5) (b) پروتکل الحاقی 1 در این رابطه مقرر می‌دارد: «نظامیان از حملاتی که انتظار می‌رود منجر به تلفات جانی یا جراحاتی به غیرنظامیان، آسیب رساندن به اهداف غیرنظامی یا هر ترکیبی از آنها شود و در رابطه با مزیت واقعی و مستقیم نظامی پیش‌بینی شده بیش از حد باشد، خودداری کنند.» طبق ماده 57 (1) (b) پروتکل اگر مشخص شود که یک هدف نظامی نبوده یا تحت حمایت

1. Positive discrimination

2. Proportional

3. البته لازم به ذکر است که مقررات این دو اصل در رابطه با اشیا حفاظت‌شده (رجوع کنید به 2.2) نیز

قرار دارد یا اینکه امکان دارد میزان خسارت جانی به غیرنظامیان یا مجروح شدن آنها نسبت به مزیت‌های نظامی عینی و مستقیمی که انتظار آن می‌رود بیش از حد باشد، حمله باید لغو شده یا به حال تعلیق درآید (Habibi an Ramezani, 2014:16). اصل تناسب بیان می‌دارد که خسارات غیرعمدی بین اشخاص محافظت‌شده بایستی در تناسب با مزیت واقعی و مستقیم نظامی مورد انتظار باشد و نه بیش از حد آن (Rubinstein & Roznai, 2011). در نهایت، نقض اصل تناسب به عنوان یک جنایت جنگی تلوینا در ماده 8 (2) (4) (b) اساسنامه رم اشاره شده است (Lachenmann & Wolfrum, 2016).

حال پس از تبیین دو اصل فوق، در ادامه شایسته است تا با اشخاص محافظت‌شده بیشتر آشنا شده و وضعیت حقوقی آن‌ها به تفکیک بیان شود:

الف. در راستای تعریف «غیرنظامیان»¹ که در زمره اصلی‌ترین گروه اشخاص محافظت‌شده قرار می‌گیرند، بایستی ابتدا با واژه نظامی آشنا شد. قسمت 1، 2، 3 و 6 بند a ماده 4 کنوانسیون سوم ژنو 1949 به تعریف واژه نظامی پرداخته است و ماده 50 پروتکل الحاقی 1، واژه غیر نظامی را به هر شخصی که به گروهی از افراد مذکور در ماده 4 کنوانسیون سوم ژنو 1949 تعلق ندارد، اطلاق داده است. چنین تخصیصی به طور خلاصه، نشان‌دهنده آن است که غیرنظامی شخصی است که عضو نیروهای مسلح نیست (Lachenmann & Wolfrum, 2016).

با اتکا به این تعریف ماده 85 (3) (الف) پروتکل الحاقی 1، حملات مستقیم علیه غیرنظامیان را تا زمانی که مستقیماً در جنگ شرکت نکنند، جنایت جنگی تلقی می‌کند (Schwarz, 2014). بر این اساس، اقدام‌هایی که جمعیت غیرنظامی به طور کلی یا افرادی را که مستقیماً درگیر جنگ‌ها نیستند، هدف قرار می‌دهند، طبق ماده 8 (2) (b) اساسنامه رم به عنوان جنایات جنگی طبقه‌بندی می‌شوند. بر اساس ماده 28 کنوانسیون چهارم ژنو 1949 و ماده 51 (7) پروتکل الحاقی 1، سواستفاده از

اشخاص غیرنظامی به عنوان سپر دفاعی به منظور حذف مکان‌ها یا مناطق خاص از حملات نظامی ممنوع است و ماده 8 (2)(23)(b) اساسنامه رم تصریح می‌کند که چنین تکنیکی معادل جنایت جنگی است (Moneta, 2013).

ب. «مجروحان نظامی»¹ نیز در فصل دوم کنوانسیون اول ژنو 1949 تعریف شده‌اند و موادی مشتمل بر قواعد مربوط به حمایت از مجروحان و بیماران مخاصمات مسلحانه در این فصل بیان شده است. ماده 12 کنوانسیون حاوی فهرستی از اعمال ممنوع علیه مجروحان نظامی است که شامل سوءقصد علیه جان، شکنجه و رها کردن عمدی مجروحان و بیماران جنگی بدون کمک پزشکی و مراقبت است. ماده 15 این تعهدات را تکمیل کرده و تعهدات بنیادینی را در راستای نجات مجروحان و بیماران به طرفین درگیری تحمیل می‌کند؛ این تعهدات شامل تعهد به جستجو برای آنها و دور کردن آنها از نواحی خطرناک است.

ج. همچنین «اسیران جنگی»² به موجب ماده 4 عهدنامه سوم ژنو و بند 1 ماده 43 پروتکل 1 تعریف شده و حقوق و تعهدات آنها از ماده 1 تا 97 توضیح داده شده است (Ziaeebigdeli, 1987: 167). از جمله مهم‌ترین این تعهدات، حفظ بهداشت، تغذیه، مکان و کرامت انسانی اسرای جنگی است.

اینک با تبیین دو اصل و شرح وضعیت اشخاص محافظت‌شده، نوبت به آن رسید تا مصادیق ارتکاب جنایات جنگی اسرائیل با ذکر نمونه در خاک غزه بیان شود.

1-1-2. مجازات جمعی و کشتار غیرنظامیان با استفاده از فسفر سفید

مجازات جمعی زمانی رخ می‌دهد که شخصی از اعضای یک گروه قومی، سیاسی و یا خانوادگی، مرتکب جرمی شده و دیگر اعضای آن گروه نیز تنبیه می‌شوند (Garner, 2007: 280). مجازات جمعی از آن جهت که افرادی که مسئول ارتکاب جرم نبوده‌اند را مورد

1. Hors de combat
2. Prisoners of War

هدف قرار می‌گیرند، با اصل اساسی مسئولیت فردی سازگار نیست. گروه مجازات‌شده ممکن است غیر از زندگی در همان منطقه، هیچ ارتباط مستقیمی با مرتکب نداشته باشد. از همین روی، مجازات جمعی بر اساس معاهدات منازعات بین‌المللی و داخلی، به ویژه ماده 33 مشترک کنوانسیون چهارم ژنو و ماده 4 پروتکل الحاقی 2 ژنو و همچنین ماده 50 کنوانسیون لاهه، ممنوع اعلام شده است (Klocker, 2020).

با این حال، اقدام‌های متعددی تحت عنوان مجازات دسته‌جمعی توسط ارتش اسرائیل به وقوع پیوسته است. در 12 اکتبر 2023، دیده‌بان حقوق بشر اعلام کرد که ارتش اسرائیل از گاز فسفر سفید در مناطق شهری پرجمعیت غزه استفاده کرده است (Human Rights Watch, 2023). فسفر سفید در هنگام تماس می‌سوزد و می‌تواند باعث آسیب‌های عمیق و شدید شود که به طور بالقوه منجر به نارسایی چندعضوی می‌شود و حتی سوختگی‌های جزئی می‌تواند کشنده باشد (Frances, 2023). استفاده از چنین سلاحی به طور گسترده و بدون تبعیض آن هم در منطقه غزه که یکی از پرتراکم‌ترین مناطق دنیا محسوب شده و نزدیک به نیمی از جمعیت آن کودکان هستند، نشان از نقض فاحش اصل تبعیض مثبت و تناسب از سوی اسرائیل است.

مضاف بر عدم رعایت دو اصل فوق، بنا بر ماده 8 (b) (20) اساسنامه، استفاده از سلاح‌ها و مواد جنگی که ماهیتی برای ایجاد صدمات اضافی یا رنج‌های غیرضروری دارند جنایت جنگی تلقی می‌شوند. همچنین سلاح‌ها، موشک‌ها و مواد جنگی محتمل آسیب مازاد یا آزار غیرضروری است، در بند 2 ماده 35 پروتکل الحاقی 1 نیز ممنوع اعلام شده است (Lachenmann & Wolfrum, 2016). به علاوه، بند 4 ماده 51 پروتکل الحاقی 1 به اصل تمایز می‌پردازد و اشاره می‌دارد در صورتی که نیروی مخرب سلاح‌ها به طور بالقوه عواقب نامشخصی برای نظامیان و غیرنظامیان ایجاد کند، نباید مورد استفاده قرار گیرند (Schwarz, 2014). در نتیجه، استفاده از سلاح‌های شیمیایی در زمان درگیری مسلحانه به عنوان جنایت جنگی تلقی می‌شود و چندین معاهده بین‌المللی، به‌ویژه پروتکل 1925 ژنو و کنوانسیون تسلیحات بیولوژیک سازمان ملل در سال

1972، استفاده از سلاح‌های بیولوژیک را در طول جنگ ممنوع کرده‌اند (Alamuddin & Webb, 2010).

بر این اساس، استفاده از سلاح‌هایی که موجب رنج نامتناسب و یا غیرضروری می‌شوند یا اساساً بدون تبعیض میان نظامیان و غیر نظامیان اعمال می‌شوند، بنا بر ادله فوق ممنوع بوده و کسانی که چنین عملی را هدایت، دستور یا برنامه‌ریزی می‌کنند شخصاً در قبال جنایت جنگی مسئول شناخته شوند (Schmitt, 2013).

2-1-2. آزار و تحقیر اسیران جنگی

همانطور که در تعریف اشخاص حفاظت‌شده بیان شد، اسیران جنگی نیز در زمره این اشخاص قرار می‌گیرند و کنوانسیون سوم ژنو نیز با هدف رعایت کامل حقوق این اسیران تشکیل شده است. با این وجود شواهد ویدئویی از آزار و تحقیر جنسی زندانیان وجود دارد که نشان از «نقض فاحش قوانین بین‌المللی مرتبط با حمایت از اشخاص محافظت‌شده» است. این ویدئوها سربازان اسرائیلی را نشان می‌دهد که اسیران جنگی اطراف در یاتا، هبرون را روی زمین کشیده و مورد حمله قرار می‌دهند؛ بسیاری از اسیران را به عنوان نوعی تحقیر جنسی برهنه کرده، هر دو دست و پای آن‌ها را بسته بودند و با قنداق تفنگ کتک می‌زدند و لگدکوب می‌کردند. شواهد ویدئویی که نشان‌دهنده تحقیر زندانیان است، سربازان اسرائیلی را نشان می‌دهد که فلسطینی‌ها را از زندان عوفر منتقل می‌کنند و به همه آن‌ها چشم‌بند زده شده و کاملاً برهنه شده‌اند. در ویدئوی دیگری که توسط یک سرباز اسرائیلی آپلود شده است، یک فلسطینی با چشمان بسته نشان داده می‌شود که روی زمین زانو زده است. سرباز اسرائیلی به عربی به او طعنه می‌زند و به او می‌گوید «صبح‌الخیر یا قحبه» (صبح بخیر فاحشه) و سپس مکرر به او لگد زده و تف می‌اندازد (Times of Israel, 2023).

این در حالیست که مطابق با ماده 13 کنوانسیون سوم ژنو مقام‌های کشور اسیرکننده باید با اسیران جنگی در هر زمان و تحت هر شرایطی در کمال انسانیت رفتار کنند و از

اعمال هرگونه رفتار غیرانسانی از قبیل خشونت (به صورت شکنجه‌های جسمانی یا روانی و غیره)، تهدید، توهین، دخالت‌های رسمی نابجا و بالاخره غفلت غیرموجه که منجر به فوت آنان شود و یا سلامتی آن‌ها را دچار مخاطره سازد، پرهیز کند (Ziaeebigdeli, 1987: 165).

2-1-3. اعدام نظامیان تسلیم‌شده

در 10 اکتبر، نیروی دفاعی اسرائیل ویدئویی را منتشر کرد که به نظر می‌رسید سربازان ارتش اسرائیل به چهار فلسطینی تسلیم‌شده تیراندازی می‌کنند. تجزیه و تحلیل فیلم نشان داد که به نظر می‌رسید مردان در حال تسلیم شدن هستند، سه مرد در حالی که دستان خود را بالا برده بودند، روی زمین نشستند و یکی از آنها لباس سفید تکان می‌داد. در زمان تیراندازی هیچ یک از آن‌ها مسلح به نظر نمی‌رسید، در حالی که ویدئوی بعدی نشان می‌داد که اجساد جابه‌جا شده‌اند و اسلحه‌هایی در نزدیکی آن‌ها روی زمین گذاشته شده بود. تجزیه و تحلیل به این نتیجه رسید که این چهار مرد فلسطینی‌های غیرمسلح بودند که از طریق شکاف در دیوار حائل غزه را ترک کردند. لازم به تکرار مکررات است که کشتن غیرنظامیان یا جنگجویان تسلیم‌شده، درست مانند غیرنظامیان، جنایت جنگی تلقی می‌شود (Mersiha, 2023).

مطابق با ماده 8 (b) (6) اساسنامه رم کشتن یا مجروح کردن شخص نظامی که با بر زمین گذاشتن سلاح یا نداشتن وسیله‌ای دیگر برای دفاع، بنا به صلاحدید تسلیم شده است، از جمله جنایات جنگی محسوب می‌شود.

2-1-4. انتقال اجباری

در 13 اکتبر 2023، ارتش اسرائیل دستور تخلیه یک میلیون و صدهزار نفر از شمال غزه را صادر کرد. یان اگلند¹ دیپلمات سابق نروژی درگیر با توافق اسلو و دبیرکل شورای

پناهندگان نروژ، دستور تخلیه را به عنوان یک انتقال اجباری توصیف کرد؛ او در مصاحبه با بی‌بی‌سی اظهار داشت: «صدها هزار نفر برای جان خود فرار می‌کنند؛ این چیزی نیست که بتوان آن را تخلیه نامید؛ این انتقال اجباری مردم از سراسر شمال غزه است و طبق کنوانسیون ژنو جنایت جنگی است». بنا بر ماده 8 (b) (8) اساسنامه رم، انتقال اجباری یا تبعید بخش‌هایی از جمعیت غیرنظامی به داخل یا خارج از منطقه اشغال شده توسط قدرت اشغالگر، به عنوان جنایت جنگی تلقی می‌شود.

2-2. جنایت علیه اشیا حفاظت‌شده

همراه با اشخاص محافظت‌شده، شماری از اشیا نیز به منظور استمرار حیات آدمی ضروری است. بیمارستان‌ها، زیرساخت‌های بهداشتی، منازل مسکونی، مدارس، اماکن مذهبی و حتی محیط زیست از جمله این اشیا هستند که بایستی در لیست اشیا حفاظت‌شده قرار گیرند.

در نقطه مقابل اشیا محافظت‌شده، اشیای نظامی قرار می‌گیرند که آماج مشروع حملات طرفین هستند و همانند اشخاص محافظت‌شده در مقابل نظامیان، اصول تبعیض مثبت و تناسب نیز میان اشیای محافظت‌شده و نظامی بایستی جاری باشد. بر این اساس، طرفین ملزم به تمایز میان اشیا غیرنظامی و نظامی در هر زمان هستند و اجازه ندارند در هنگام هدایت حملات، اشیای غیرنظامی را هدف قرار دهند (Melzer, 2014).

برای روشن‌تر شدن مفهوم، اشیا نظامی، اشیایی تعریف می‌شوند که به دلیل ماهیت، موقعیت، هدف یا استفاده خود، به طور سازنده به عملیات نظامی کمک می‌کنند و تخریب، تصرف یا خنثی‌سازی کامل یا جزئی آن‌ها مزیت نظامی غیرقابل انکاری را به همراه دارد (Article 52, Rule 8 of the 2005 ICRC customary IHL)؛ بنابراین، برای در نظر گرفتن یک شی به عنوان یک شی نظامی، باید حداقل دو شرط جمعی را برآورده کند که عبارت است از: (1) شی مورد نظر باید سهم قابل توجهی در اقدام نظامی داشته باشد؛ و (2) تصرف، انهدام یا خنثی کردن شی مورد نظر باید منجر به یک منفعت

نظامی قاطع برای طرف مدعی شیء شود (Jachec-Neale, 2014). عدم تحقق یکی از پیش نیازها ممکن است شی را به یک شی نظامی تبدیل نکند (Sari & Tinkler, 2019). وضعیت حفاظت اشیای غیرنظامی همیشه ثابت می‌ماند مگر اینکه به وضعیت اشیای نظامی تبدیل شود. در صورتی که نظامیان دشمن از مدرسه به عنوان انبار سلاح استفاده کنند، مدرسه که در ابتدا یک شی غیرنظامی حفاظت شده است، به یک شی نظامی تبدیل می‌شود. این موضوع در ماده 52 (3) پروتکل الحاقی 1 مورد بررسی قرار گرفته است که مقرر می‌دارد: «اگر هرگونه ابهام در مورد اینکه آیا شیئی که معمولاً به وظایف غیرنظامی اختصاص دارد برای کمک مؤثر به عملیات نظامی استفاده می‌شود وجود داشته باشد چنین تلقی می‌شود که شی غیرنظامی است، مگر اینکه خلاف آن ثابت شود». علاوه بر این، همانطور که در ماده 8 (2) (ii) (b) اساسنامه رم تصریح شده است، «حمله عمدی علیه اشیای غیرنظامی در طول درگیری مسلحانه به عنوان جنایات جنگی به حساب می‌آید».

علاوه بر این، مطابق با ماده 8 (2) (ix) (b) و ماده 8 (2) (iv) (e)، اساسنامه رم فراتر از متون پروتکل الحاقی رفته و از انواع اشیای غیرنظامی محافظت می‌کند. این حفاظت به «ساختمان‌های اختصاص یافته به دین، آموزش، هنر، علم، یا اهداف خیریه، بناهای تاریخی، بیمارستان‌ها و مکان‌هایی که بیماران و مجروحان در آن‌ها درمان می‌شوند» تعمیم می‌یابد و در درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی و داخلی اعمال می‌شود. علاوه بر این، شهرها، شهرک‌ها، خانوارها و ساختمان‌هایی که در جریان درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی بدون دفاع هستند، طبق ماده 8 (2) (v) (b) اساسنامه رم از یک لایه حفاظتی اضافی برخوردار هستند (Zakerhossein, 2022: 244).

همچنین، کنوانسیون لاهه 1907 حاوی مقرراتی است که از اموال شخصی که در ماده 46 تصریح شده است محافظت می‌کند. افزون بر این، ماده 147 کنوانسیون چهارم ژنو مقرر می‌دارد که نقض شدید شامل تخریب غیرقانونی و عمدی یا مصادره اموالی است که به ضرورت نظامی قابل تأیید نیست. در نتیجه، طبق ماده 8 (2) (a) اساسنامه

رم، غارت و تخریب قابل توجه اموالی که به دلیل ضرورت نظامی تأیید نشده یا به طور غیرقانونی و عمدی انجام شده است نوعی جنایت جنگی تلقی می‌شود. علاوه بر این، غارت شهرها و اماکن در طول جنگ بین‌المللی صراحتاً بر اساس ماده 8 (2) (xvi) (b) اساسنامه رم ممنوع است. متعاقباً، ماده 8 (2) (e) (v) مقرر می‌دارد که قوانین یکسانی برای درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی و غیر بین‌المللی اعمال می‌شود (Schwarz, 2014). اکنون با مشخص شدن تعریف اشیاء محافظت‌شده، نمونه اقدام‌هایی که اسرائیل در درگیری 2023 علیه اشیاء محافظت‌شده مرتکب شده است مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

2-2-1. حمله به بیمارستان‌ها

متخصصان پزشکی ادعا کردند که اسرائیل موضوع بی‌طرفی پزشکی را که یک جنایت جنگی تحت کنوانسیون ژنو است، شکسته است (Brishti, 2023). گزارش‌های متعددی از هدف قرار دادن آمبولانس‌ها و مراکز بهداشتی توسط ارتش اسرائیل با حملات هوایی منتشر شده است. سازمان جهانی بهداشت در بیانیه‌ای اعلام کرد: «گزارش‌های تأییدشده از مرگ کارکنان مراقبت‌های بهداشتی و تخریب امکانات بهداشتی وجود دارد که غیرنظامیان را از حقوق اولیه بشری مراقبت‌های بهداشتی نجات‌بخش محروم می‌کند و طبق قوانین بین‌المللی بشردوستانه ممنوع است». این سازمان علاوه بر این، دستور اسرائیل برای تخلیه 22 بیمارستان در شمال غزه را محکوم کرد و اظهار داشت که کارکنان مراقبت‌های بهداشتی با انتخابی غیرممکن برای رها کردن بیماران بحرانی روبرو هستند. انتخاب میان به خطر انداختن جان خود با ماندن یا به خطر انداختن جان بیمار با انتقال آن (World Health Organization, 2023).

در 13 اکتبر، وزارت بهداشت فلسطین، بیمارستان کودکان الدرہ در شرق غزه را پس از اصابت گلوله فسفر سفید، تخلیه کرد. بیمارستان‌ها به دلیل کمبود برق و تدارکات در حال فروپاشی هستند و برخی سردخانه‌ها چنان غرق شده‌اند که کارکنان پزشکی به نگهداری اجساد در کامیون‌های بستنی‌سازی یا در کف سرد متوسل شده‌اند.

ارتش اسرائیل ویدئوهایی را منتشر کرد که نشان از حضور سلاح در بیمارستان الشفاء دارد؛ اما سی. ان. ان و منابع دیگر نسبت به این ادعاها تردید داشتند. مضاف بر آن لازم به ذکر است که وجود یا استفاده از سلاح در یک بیمارستان وضعیت حفاظت شده آن را نفی نمی‌کند، زیرا ممکن است این امر برای یک مرکز پزشکی که در یک منطقه جنگی عمل می‌کند اجتناب‌ناپذیر باشد. بر اساس کنوانسیون نخست ژنو «اگر بیمارستانی سلاح‌های کوچک و مهمات از مجروحان و بیماران گرفته و هنوز به مرجع صالح تحویل ندهد، وضعیت محافظت شده خود را از دست نمی‌دهد.» همچنین یک استثنای محدود برای استفاده از سلاح گرم کوچک توسط مراکز پزشکی در مناطق جنگی وجود دارد و آن این است که اگر «آن‌ها از سلاح در دفاع از خود یا در دفاع مجروحان و بیماران تحت مسئولیت خود استفاده کنند». همچنین چنانچه تجهیزات پزشکی توسط نظامیان محافظت شود، امری مجاز است و نباید موجب نفی وضعیت حفاظت شده آن شود (Beigi and Ghahhar, 2021: 350).

لازم به ذکر است که در شرایط درگیری مسلحانه، یک سطح ویژه و استثنایی از حفاظت از کارکنان، امکانات و وسایل نقلیه پزشکی در نظر گرفته می‌شود. بر این اساس باید به کادر درمان پزشکی، واحدها و حمل و نقل اورژانس توجه لازم داده شود و همیشه باید از آن‌ها محافظت شود؛ به عبارت دیگر، آن‌ها نباید در هیچ زمانی هدف حمله یا تلاش برای حمله قرار گیرند (Rubenstein & Bittle, 2010). به همین ترتیب، برای مجروحان و بیماران باید امنیت ویژه‌ای تضمین شود؛ بنابراین، حمله به کادر درمان پزشکی، تأسیسات و حمل و نقل اورژانس طبق قانون حقوق بین‌الملل بشردوستانه اکیداً ممنوع است. علاوه بر این، بر اساس حقوق بین‌الملل بشردوستانه، ملزومات پزشکی و کمک‌های بشردوستانه باید به‌طور رایگان در اختیار افراد نیازمند قرار گیرد. بر همین اساس، کنوانسیون چهارم ژنو کشورها را ملزم می‌کند که به مجروحان احترام بگذارند و از آن‌ها محافظت کنند، انتقال مجروحان یا بیماران را از مناطق تحت

محاصره تسهیل کنند و اجازه عبور کادر درمان پزشکی به مناطق تحت محاصره را بدهند (Bachmann et al, 2014).

مختل کردن جریان متخصصان پزشکی به منظور جلوگیری از دریافت کمک پزشکی مجروحین ممکن است به منزله «ایجاد عمدی رنج شدید یا آسیب جدی به بدن یا سلامتی» باشد که نقض جدی کنوانسیون چهارم ژنو است و در نتیجه جنایت جنگی محسوب می‌شود (Rubenstein & Bittle, 2010). به طور خاص، ماده 19 کنوانسیون چهارم ژنو بیان می‌کند که بیمارستان‌ها نباید از حمایت‌های خود در هنگام درگیری‌های مسلحانه محروم شوند؛ باین‌حال، در صورتی‌که از آن‌ها برای ارتکاب اعمال زیان‌بار، خارج از وظایف بشردوستانه خود استفاده شود (که شامل استفاده از بیمارستان به‌عنوان پناهگاهی برای نظامیان یا انبار مهمات یا به‌عنوان مرکزی برای ارتباط با نیروهای جنگی) پایان دادن به چنین حفاظتی ممکن است رخ دهد (ICRC, 2004).

عملیات نظامی اسرائیل در غزه منجر به تخریب امکانات پزشکی، آمبولانس‌ها و بیمارستان‌ها و همچنین کشته شدن چندین متخصص پزشکی شد. اسرائیلی‌ها چندین بار مانع انتقال و تخلیه مجروحان شده و به سمت کارکنان آمبولانس تیراندازی کرده‌اند. خسارات وارده به مؤسسات بهداشتی و آمبولانس‌ها از ابتدای درگیری‌ها ثبت شده است و در تمام نقاط غزه رخ داده است. حملات به بیمارستان‌ها، کارکنان پزشکی، گروه‌های نجات و آمبولانس‌ها به‌طور منظم نگرانی‌های شدیدی را در مورد نقض حقوق بین‌الملل حقوق بشر به وجود می‌آورد (Rights, 2014).

بر اساس گزارش‌های انجام‌شده توسط مرکز المیزان، نیروهای اسرائیلی جدا از حملات مستقیم و بدون تبعیض علیه غیرنظامیان، عمداً بیمارستان‌ها و مکان‌هایی را که بیماران و مجروحان در آن تجمع کرده بودند، هدف قرار داده‌اند، بدون اینکه ارزش آن‌ها را به‌عنوان اهداف نظامی مشروع نشان دهند. در ادامه، نیروهای اسرائیلی به ساختمان‌ها، مواد، واحدهای پزشکی، حمل‌ونقل و کادر درمانی که نشان‌های خاص

کنوانسیون ژنو را بر تن داشتند، حمله کردند. چنین اقدام‌های بی‌ملاحظه و فاقد احترامی، آشکارا ماده 8 (2) (b) اساسنامه رم را نقض می‌کند (Finkelstein, 2018).

همان‌طور که توسط کمیته بین‌المللی صلیب سرخ مشخص شده است، علائم آمبولانس و نقشه‌های سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) از تأسیسات مراقبت‌های بهداشتی در نوار غزه، مانند بیمارستان‌ها، مراکز مراقبتی و کلینیک‌ها، اغلب در اختیار ارتش اسرائیل قرار می‌گرفت، به این دلیل که کادر درمان و تجهیزات پزشکی به رسمیت شناخته شده و علاوه بر آن، اطمینان از احترام مناسب به بی‌طرفی پزشکی در طول جنگ‌ها حاصل شود (Bachmann et al, 2014). با وجود آن، بیش از 50 مرکز یعنی واحدهای درمانی، کلینیک‌ها و سازمان‌های غیردولتی که در فهرست مختصات پزشکی قرار داشتند مورد حمله قرار گرفتند و در برخی موارد به نظر می‌رسید که وسایل حمل‌ونقل پزشکی که بیماران را حمل می‌کردند، به‌طور خاص هدف قرار گرفته است (Finkelstein, 2018).

حملات علیه واحدهای درمانی، حمل‌ونقل و کارمندان تنها به موارد ذکر شده در بالا محدود نمی‌شد. زیرساخت‌های پزشکی در بخش‌های وسیعی از منطقه غزه ویران شده و همچنان در حال از بین رفتن است و این موضوع تأثیر طولانی‌مدتی بر غیرنظامیان در آن منطقه خواهد گذاشت.

نتیج جملگی اشارات فوق از حمله به بیمارستان‌ها، کادر درمان پزشکی و حمل‌ونقل پزشکی آن است که اسرائیل وفق مواد 8 (4) (a) و 8 (25) (b) اساسنامه رم مرتکب جنایت جنگی شده است.

2-2-2. حمله هوایی به اماکن مسکونی و پناهگاه‌ها

بنا بر ماده 8 (5) (b) اساسنامه رم حمله یا بمباران به هر وسیله‌ای به شهرها، روستاها، خانه‌ها یا ساختمان‌هایی که بدون دفاع بوده و در زمره اهداف نظامی نمی‌گیرند، جنایت جنگی تلقی می‌شود. مع الاسف در طول درگیری 2023، نیروهای اسرائیلی با انجام

بمباران‌های پشت سر هم به ساختمان‌های مسکونی و پناهگاه‌های مردم غیرنظامی، بی‌اعتنایی تکان‌دهنده‌ای به جان مردم فلسطین نشان داده است. در 9 اکتبر، ارتش اسرائیل یک حمله هوایی به اردوگاه پرجمعیت پناهندگان الشاطی انجام داد. رسانه‌های فلسطینی گزارش دادند که این حمله منجر به تلفات متعدد غیرنظامیان و تخریب چهار مسجد از جمله مسجد الغربی، مسجد یاسین و مسجد السوسی شد که تخریب همه آن‌ها توسط تصاویر ماهواره‌ای تأیید شد.¹ اردوگاه الشاطی که برای پناه دادن به فلسطینی‌های آواره در طول جنگ اعراب و اسرائیل در سال 1948 تأسیس شد، بیش از 90000 پناهنده را در خود جای داده و مساحتی معادل 0.52 کیلومترمربع را پوشش می‌دهد. به گزارش خبرگزاری فلسطین، حملات هوایی به اردوگاه آوارگان الشاطی توسط وزارت بهداشت فلسطین به عنوان یک «قتل‌عام» توصیف شد (Dahman, 2023).

از 9 اکتبر 2023 ارتش اسرائیل چندین حمله هوایی به بازار کمپ آوارگان جباليا در غزه انجام داده است. حمله در 9 اکتبر منجر به کشته شدن بیش از 60 غیرنظامی و خسارت زیادی به بازار شد. بازار جبلیه یک مرکز تجاری واقع در قسمت شمال شرقی شهر غزه بود که به خاطر فضای پر جنب‌وجوش آن شهرت داشت. در نتیجه حملات هوایی اسرائیل به سایر مناطق غزه، افراد آواره داخلی به این بازار پناه بردند و باعث شد که در زمان حمله هوایی، بازار پرجمعیت شود. این حمله منطقه الترنس را هدف قرار داد، اما کل بازار، همراه با ساختمان‌های مجاور، به شدت تحت تأثیر قرار گرفت. در 31 اکتبر، بازار دوباره توسط جت‌های جنگنده اسرائیل بمباران شد و دوباره در 1 نوامبر مورد حمله قرار گرفت. بیش از صد نفر در زیر آوار ناپدید شدند. وزارت کشور غزه اعلام کرد که بازار «به طور کامل ویران شده است» و روز بعد گزارش داد که 195 نفر کشته و 777 نفر زخمی شدند و 120 نفر دیگر در زیر آوار ناپدید شدند (Al Jazeera, 2023).

1. لازم به ذکر است بر اساس ماده 8 (9) (b) اساسنامه رم، حمله عمدی به عبادتگاه‌ها در درگیری‌های غیر بین‌المللی نیز جنایت جنگی محسوب می‌شود.

به تبع چنین بمباران گسترده و بدون تبعیضی که ارتش اسرائیل مرتکب به آن شده است، فلسطینی‌ها مجبور به پناه بردن به پناهگاه‌های «آژانس امداد و کار سازمان ملل برای آوارگان فلسطینی در خاور نزدیک»¹ (UNRWA) شده‌اند. با این وجود، طی حملات زمینی، ارتش اسرائیل به این پناهجویان نیز بی‌اعتنایی کرده و به پناهگاه‌های آژانس امداد و کار سازمان ملل برای آوارگان فلسطینی در خاور نزدیک نیز حمله کرده است. در کنار این موضوع، حقیقت تلخی نهفته است که سربازان اسرائیلی از موقعیت دقیق هر یک از این پناهگاه‌ها اطلاع داشته و کاملاً آگاه هستند، زیرا وجود پرچم‌های نمایندگی سازمان ملل متحد و همچنین گزارش‌های منظم ارسالی سازمان ملل به ارتش اسرائیل در رابطه با مختصات این پناهگاه‌ها، موقعیت‌یابی دقیق آن را برای ارتش اسرائیل امکان‌پذیر می‌کند. لذا چنین اقدامی انطباق کامل با ماده 8 (3) (b) دارد که به وضوح بیان می‌کند حملات علیه کارکنان، تأسیسات، ساختمان‌ها و وسایل نقلیه درگیر در یک کمک بشردوستانه یا مأموریت حافظ صلح بر اساس منشور ملل متحد جنایت جنگی تلقی می‌شود. دفتر هماهنگی امور بشردوستانه سازمان ملل متحد² (OCHA) بیان کرد که «حمله‌های مکرر به پناهگاه‌ها باعث ایجاد ترس گسترده در بین آوارگان داخلی شده است و فلسطینیان در غزه به‌طور فزاینده‌ای احساس می‌کنند که هیچ مکان امنی برای پناه دادن وجود ندارد» (OCHA, 2014).

2-2-3. تخریب زیرساخت‌های شهری

زیرساخت را می‌توان به‌عنوان «سیستم‌های اساسی یک کشور، از جمله جاده‌ها، خدمات عمومی، فاضلاب و سایر سیستم‌هایی که ظرفیت تولید را برای اقتصاد یک کشور فراهم می‌کند» تعریف کرد (Torrissi, 2009). بمباران اسرائیل منجر به تخریب زیرساخت‌های متعددی از جمله زیرساخت‌های مرتبط با تولید مواد غذایی و توزیع برق غیرنظامی شده

1. United Nations Relief and Works Agency

2. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs

است. مضافاً اموال غیرنظامی مانند ایستگاه‌های تلویزیونی، ادارات دولتی و وزارتخانه‌ها، مدارس و نهادهای مذهبی، یعنی مساجد، در حملات متعدد هدف قرار گرفته‌اند. نیروهای اسرائیلی حملات هوایی به زیرساخت‌های توزیع برق غیرنظامی در ناصریه انجام دادند که باعث ایجاد رنجش زیادی برای غیرنظامیان شد و حملاتی به مؤسسات رسانه‌ای فلسطینی در این منطقه صورت گرفت (B'Tselem, 2014). علاوه بر این، مقر اداره گمرک، بازار قادسیه، بازار نصر و حومه جنوبی غزه همگی هدف حملات موشکی قرار گرفتند. در نتیجه این حملات، بیکاری افزایش یافته و متعاقباً وضعیت معیشتی، بهداشت، مسکن و کل سیستم خدمات اجتماعی تا حد فاجعه‌باری بدتر شده است.

ویرانی شهرها در نوار غزه بر حیاتی‌ترین آثار زندگی و دارایی غیرنظامیان مانند تأسیسات آب آشامیدنی، سیستم‌های توزیع آب و بانک‌ها تأثیر گذاشته است (Bachmann et al, 2014). در 14 اکتبر 2023، آژانس امداد و کار سازمان ملل متحد¹ اعلام کرد که غزه دیگر آب آشامیدنی تمیز ندارد و دو میلیون نفر در معرض خطر مرگ ناشی از کم‌آبی هستند و به‌عنوان بخشی از محاصره اسرائیل در غزه، تمام دسترسی به آب بسته شده است (Shurafa, 2023). جوزپ بورل، دیپلمات ارشد اتحادیه اروپا، قطع آب توسط اسرائیل را مغایر با قوانین بین‌المللی توصیف کرد (Naomi, 2023). ماده 51 قواعد برلین در مورد منابع آب، نظامیان را از برچیدن تأسیسات مربوط به آب با غرض وقوع مرگ‌ومیر یا کوچ اجباری منع می‌کند و بنا بر ماده 59 (1) پروتکل الحاقی 1 چنین عملی از مصادیق جنایات جنگی است.

4-2-2. تخریب محیط‌زیست

اصطلاح آلودگی محیط‌زیست را می‌توان این‌گونه تعریف کرد: «وجود هرگونه آلاینده در محیط با مقدار، غلظت یا ویژگی طبیعی معین که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم منجر

1. United Nations Relief and Works Agency

به آسیب رساندن به انسان، موجودات زنده یا اشیاء غیرزنده می‌شود» (Board, 2003). به تبع به رسمیت شناختن اهمیت آلودگی محیط‌زیست، اساسنامه رم نیز در ماده 8 (4) (b) به گنجاندن جنایات علیه محیط‌زیست به‌عنوان انواع جنایات جنگی در طول جنگ بین‌المللی توجه دارد.

اقدام‌های اسرائیل در نوار غزه اثرات مخربی بر بسیاری از جنبه‌های زندگی دارد و شرایط دشوار کنونی ساکنان نوار غزه را تشدید کرده و همچنین آسیب‌های زیست‌محیطی قابل توجهی را به بار آورده است. در طول درگیری، چندین تن مهمات، بمب و مواد شیمیایی سمی بر روی نوار غزه ریخته شد که بیشتر خسارت‌ها در سمت شرقی بود (United Nations Environment Programme, 2023). خانه‌های بی‌شماری ویران یا بمباران شدند و بیشتر به ویرانه تبدیل شدند که در نتیجه آلودگی‌های بی‌شماری ذرات معلق و گردوغبار در هوا و همچنین احتمال بروز انواع مزاحمت‌ها مانند جوندگان و حشرات به وجود آمده است. ماشین‌آلات سنگین، تانک‌ها و توپخانه عملاً به کل قسمت شرقی نوار غزه نفوذ کرده‌اند که منجر به آسیب مکانیکی و شیمیایی به خاک سطحی و ساختار خاک شده است. بر اساس گزارش‌های سازمان ملل، درگیری‌های 2023 در نوار غزه به احتمال زیاد تأثیرات متمایز مختلفی بر روی هر جنبه‌ای از محیط‌زیست در قلمرو نوار غزه می‌گذارد؛ شهر شرقی غزه (الشیجایه)، بیت حانون، خزعاء و روستاهای استر خان یونیس و الشعکا از جمله مناطقی بودند که بیشترین آسیب را از درگیری‌ها دیده‌اند و این احتمال وجود دارد که بیشترین آسیب‌های زیست‌محیطی در این مکان‌ها رخ داده باشد (United Nations Environment Programme, 2023).

افزون بر این در طول درگیری، عملاً تمام تصفیه فاضلاب قطع شد، به این معنی که میلیون‌ها مترمکعب فاضلاب تولیدشده توسط مردم ساکن غزه بدون انجام هیچ‌گونه تصفیه مستقیماً به دریای مدیترانه تخلیه شد (United Nations Environment Programme, 2023). علاوه بر این، در طول جنگ‌ها، ارتش اسرائیل علف‌کش را روی

زمین‌های قابل کشت فلسطین در امتداد مرز سرزمینی تحت محاصره با اسرائیل سم‌پاشی کرد. رایج‌ترین علف‌کش مورد استفاده گلايفوسیت بود، یک ماده شیمیایی که بالقوه باعث سرطان می‌شود. به گفته کمیته بین‌المللی صلیب سرخ، سم‌پاشی چنین علف‌کشی به محصولات فلسطینی آسیب رسانده و خاک و آب را نیز آلوده کرده است (Baroud & Rubeo, 2019).

فرجام سخن

گلوله را با کلمه می‌نویسند و از بطن همین کلمات، بی‌رحم‌ترین گلوله‌ها شلیک می‌شوند؛ لیکن، برازنده‌ترین بازدارنده، کماکان کلمات هستند! حال اسرائیلی که با به‌کارگیری کلمات در تاریخ معاصر، بیشترین ترحم جهانی را جلب کرده، خود در حال ارتکاب بی‌رحم‌ترین کشتار جهانی در خاک غزه است. مقاله حاضر در پی آن بود که با استناد به مقررات موجود، تحلیلی حقوقی از واقعیت‌های میدانی ارائه داده و جنایات جنگی اسرائیل در خاک غزه را تحت رسیدگی دیوان کیفری بین‌المللی شناسایی کند.

نگارنده شایسته‌ترین مقام حاضر در عرصه بین‌الملل را جهت پیگیری جنایات جنگی، دیوان کیفری بین‌المللی تشخیص داد، زین سبب در قدم نخست سعی در اثبات صلاحیت رسیدگی این نهاد در درگیری 2023 اسرائیل-فلسطین شد. در گذرگاه اثبات صلاحیت دیوان، دولت مستقل فلسطین شناسایی شده و ادامه مسیر با این پیش‌فرض جلو رفت که درگیری اسرائیل-فلسطین یک درگیری بین‌المللی است. ازین‌روی نتیجه گرفته شد که بنا بر ماده 12 (2) (b) اساسنامه، دیوان صالح به رسیدگی بوده و می‌تواند با استناد بر بند a و b پاراگراف 2 ماده 8 اساسنامه، کنوانسیون‌های ژنو و پروتکل الحاقی 1 اقدام‌های اسرائیل را در درگیری 2023 مورد واکاوی قرار دهد.

سپس با ایجاد سنگ‌بنای مشروعیت رسیدگی دیوان در بخش نخست، بخش دوم با این ابتکار نگارش شد که جنایات جنگی با اصل قرار دادن ارزش حیات انسان‌ها، به دو دسته جنایات علیه اشخاص و اشیا تقسیم شود. غیرنظامیان، اسیران جنگی و نظامیان

مجروح در دسته اشخاص محافظت شده و بیمارستان‌ها، زیرساخت‌های شهری، اماکن مسکونی، پناهگاه‌ها و محیط‌زیست در دسته اشیا محافظت شده قرار گرفتند. آنگاه دو اصل تبعیض مثبت و تناسب با این منطق بیان شدند این اشخاص و اشیا را در مقابل اشخاص و اشیا نظامی حفاظت کنند. لیکن در ادامه و با بررسی واقعیات صورت گرفته توسط ارتش اسرائیل مشاهده شد که دولت اسرائیل بدون رعایت اصل تبعیض مثبت و تناسب دست به کشتاری وسیعی در خاک غزه زده است.

در قسمت اشخاص محافظت شده بیان شد که مجازات جمعی و کشتار غیرنظامیان با استفاده از فسفر سفید بنا بر ماده 8 (20) اساسنامه رم، آزار و تحقیر اسیران جنگی مطابق با ماده 13 کنوانسیون سوم ژنو، اعدام نظامیان تسلیم شده مطابق با ماده 8 (6) (b) اساسنامه رم و انتقال اجباری بنا بر ماده 8 (b) (8) اساسنامه رم از مصادیق جنایت جنگی ارتش اسرائیل است.

در بیان اشیاء محافظت شده نیز اشاره شد که حمله به بیمارستان‌ها وفق مواد 8 (4) (a) و 8 (25) (b) اساسنامه رم، تخریب زیرساخت‌های شهری بنا بر ماده 59 (1) پروتکل الحاقی 1، حمله هوایی به اماکن مسکونی و پناهگاه‌ها بنا بر ماده 8 (5) (b) اساسنامه رم و تخریب محیط‌زیست وفق نص صریح ماده 8 (4) (b) ارتکاب جنایت جنگی است.

لذا بر این اساس دیوان کیفری بین‌المللی صلاحیت رسیدگی به چنین جنایات جنگی را با استناد به مواد مورداشاره در مقاله دارد. باین‌همه شایان ذکر است که مقاله حاضر گامی نخستین در پیوست اعمال اسرائیل با جنایات جنگی برداشته و مقدمه‌ای برای تحقیقات تفصیلی آتی پیرامون چگونگی تعقیب مرتکبین این جنایات جنگی است؛ همان‌طور که در عنوان بیان شده است، هدف اصلی مقاله، صرف شناسایی جنایات جنگی بوده است؛ و کماکان گذرگاهی ممتد بر ایجاد مسئولیت کیفری فردی بر عاملان آن پیش رو است!

References

- Abedini, A. (2022). Bringing Israeli Officials to the International Criminal Court on the Crime of Aggression, *Journal of Criminal Law and Criminology*, 10(19), 319-342. [In Persian]
- Abou-Ghazala, Y. (13 October 2023). In Gaza, Palestinians have no safe place from Israel's bombs. CNN. Archived from the original on 1 November 2023. Retrieved 11 December 2023.
- Ahren, R. (14 January 2020). ICC prosecutor: Netanyahu's anti-Semitism charge is 'particularly regrettable', Times of Israel.
- Alamuddin, A, & Webb, P. (2010). Expanding jurisdiction over war crimes under Article 8 of the ICC Statute. *Journal of International Criminal Justice*, 8(5), 1219–1243.
- B'Tselem. (2014). Death Foretold: The inevitable outcome of bombing homes and inhabited areas in Gaza, available at: http://www.btselem.org/gaza_strip/20140811_a_death_foretold. (Accessed August 14 2021).
- Bachmann, J, Baldwin-Ragaven, L, Hougén, H. P, Leaning, J, Kelly, K, Ozkalipci, O, Reynolds, L. & Vacas, A. (2014). Gaza 2014: Findings of an Independent Medical Fact Finding Mission. *Physicians for Human Rights-Israel, Al Mezan Center for Human Rights-Gaza, Gaza Community Mental Health Programme, Palestinian Center for Human Rights-Gaza*.
- Bartels, R. (2020). The Classification of Armed Conflicts by International Criminal Courts and Tribunals. *International Criminal Law Review*, 20(4), 595–668.
- Basu, Brishti. (2023). Health-care and relief workers killed in Gaza as humanitarian groups navigate full blockade. CBC. Retrieved 14 October 2023.
- BBC NEWS. (August 2020). Gaza Crisis: Toll of Operations in Gaza.
- Beigi, J., and Ghahhar, F. (2021). Medical War Crime, Conceptual and Exemplary Approaches, *Journal of Criminal Law Research*, 10 (36), 229-260. [In Persian]
- Cheng, Z. (2019). *A History of War Crimes Trials in Post 1945 Asia-Pacific*. Palgrave Macmillan, Singapore.
- Dahman, I. (2023-10-08). Nowhere to go': Ordinary Palestinians live in fear as Israel retaliates against Hamas. CNN. Archived from the original on 2023-10-10, retrieved 2023-10-11.
- Dyer, E. (30 December 2023). Israel's Gaza bombing campaign is the most destructive of this century, analysts say. Canadian Broadcasting

- Corporation. Archived from the original on 3 January 2024. Retrieved 31 December 2023.
- El Deeb, Sarah (9 October 2023). What is Hamas? The group that rules the Gaza Strip has fought several rounds of war with Israel. AP News. Archived from the original on 23 October 2023. Retrieved 5 December 2023. Evacuation orders by Israel to hospitals in northern Gaza are a death sentence for the sick and injured. World Health Organization. Retrieved 14 October 2023.
- Elshobake, M. R. M. (2019). International responsibility of the Israeli aggression on the gaza strip in 2014. *International Journal of Social Sciences*, 5(1).
- Finkelstein, N. (2018). Part four. Operation protective edge. In *Gaza* (pp. 199–358). University of California Press.
- Garner, Bryan A, ed. (2007). *Black's Law Dictionary* (8th ed.). St. Paul, MN: Thomson West.
- Gillard, E-C. (2018). *Proportionality in the conduct of hostilities: The incidental harm side of proportionality assessments*. European University Institute Research Repository.
- Habibi, H and Ramezani, S. (2014). Using Human Shield as a War Crime, *Journal of Legal Research*, 13(26), 5-40. [In Pesian]
- Jachec-Neale, A. (2014). *The concept of military objectives in international law and targeting practice*. Routledge.
- Klocker, C. (2020). *Collective punishment and human rights law: addressing gaps in international law*. Routledge.
- Lachenmann, F, & Wolfrum, R. (2016). *The Law of Armed Conflict and the Use of Force: The Max Planck Encyclopedia of Public International Law*. Oxford University Press.
- Lewis, B. (1999). Semites and Anti-Semites, An Inquiry into Conflict and Prejudice. W.W. Norton and Company. p. 169
- Malsin, J., Shah, S. (30 December 2023). The Ruined Landscape of Gaza After Nearly Three Months of Bombing. *The Wall Street Journal*. Retrieved 4 January 2024.
- McNeill, Z. (10 October 2023). Palestinian Journalists Targeted, Killed Amid Israel's Onslaught on Gaza. Truthout. Retrieved 14 October 2023.
- Melzer, N. (2014). The principle of distinction between civilians and combatants. In *The Oxford Handbook of International Law in Armed Conflict*.
- Melzer, N. (2016). *International Humanitarian Law: A comprehensive introduction*. International Committee of the Red Cross.
- Moneta, F. (2013). Direct attacks on civilians and indiscriminate attacks as war crimes. In *War Crimes and the Conduct of Hostilities: Challenges to*

- Adjudication and Investigation* (pp. 59–77). Edward Elgar Publishing Ltd. <https://doi.org/10.4337/9781781955925.00012>
- Naomi, O. (15 October 2023). Israel's move to cut Gaza off from food and water is against international law, says the EU. *Irish Times*. Archived from the original on 15 October 2023.
- Ponti, C. (2015). The crime of indiscriminate attack and unlawful conventional weapons: The legacy of the ICTY jurisprudence. *Journal of International Humanitarian Legal Studies*, 6(1), 118–146.
- Ramazani Ghavam Abadi, M. (2016). The Recognition of a Palestinian State to the Joinder to the International Criminal Court. *State Studies*, 2(7), 1–39. [In Persian]
- Rezazadeh, H. and Ranjbarian, A. H. (2019). Collective Recognition of Palestine, Membership in the United Nations. *Public Law Studies Quarterly*, 49(1), 77–95. [In Persian]
- Rights, A-M. C. for H. (2014). *No more impunity: Gaza health sector under attack*. <https://www.map.org.uk/downloads/no-more-impunity--gaza-health-sector-under-attack.pdf>
- Rubenstein, L. S., & Bittle, M. D. (2010). Responsibility for the protection of medical workers and facilities in armed conflict. *The Lancet*, 375(9711), 329–340.
- Rubinstein, A., & Roznai, Y. (2011). Human shields in modern armed conflicts: The need for a proportionate proportionality. *Stan. L. & Pol'y Rev*, 22, 93.
- Sari, A., & Tinkler, K. (2019). Collateral Damage and the Enemy. *British Yearbook of International Law*. <https://doi.org/10.1093/bybil/brz004>
- Sayigh, Y. (1999). *Armed Struggle and the Search for State: The Palestinian National Movement, 1949–1993* (illustrated ed.). Oxford University Press. p. 624.
- Schmitt, M. (2013). Autonomous weapon systems and international humanitarian law: A reply to the critics. *Harvard National Security Journal*, 4, 1–37.
- Schmitt, M. N. (2012). *Military Necessity and Humanity in International Humanitarian Law: Preserving the Delicate Balance BT - Essays on Law and War at the Fault Lines* (M).
- Schwarz, A. (2014). War crimes. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*.
- Shurafa, W.; Krauss, J. (14 October 2023). Gaza residents struggle to follow Israeli evacuation order amid critical water shortage. *PBS*. Archived from the original on 15 October 2023. Retrieved 15 October 2023.

- Torrise, G. (2009). Public infrastructure: Definition, classification and measurement issues. *Economics, Management, and Financial Markets*, 4(3), 100–124.
- United Nations Environment Programme. (2023). *Environmental Assessment of the Gaza Strip: Following the Escalation of Hostilities*.
- Venturini, G. (2010). Necessity in the law of armed conflict and in international criminal law. *Netherlands Yearbook of International Law*, 41, 45–78. https://doi.org/DOI: 10.1007/978-90-6704-737-1_3
- Vinall, F. (Retrieved 13 October 2023). What is white phosphorus, which video appears to show Israel using above Gaza? *The Washington Post*. Archived from the original on 13 October 2023.
- Zakerhossein, M. (2022). Starvation of the Civilian Population as Crimes War Crime. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 9(18), 227-252. [In Persian]
- Ziaeebigdeli, M. (1987). Laws of war and treatment of prisoners of war, *International Law Review*, 7(8), 165-204. [In Persian]
- Ziaeebigdeli, M. (2006). Review and critique of resolution 1701 (October 2006 Security Council) on the war in Lebanon from Israel and Hizbullah background International Law, *Public Law Research*, 8(18), 7-19. [In Persian]

